

SREDA

Teško je čoveku da proceni odakle da počne sa svojom pričom. Pretpostavljam da bih mogao da vam ispričam sve o tome gde sam rođen, kako se živelo kada je mama bila tu, šta se dogodilo kad sam bio sasvim mali i još mnogo toga, ali to zaista nije važno. A možda i jeste. Ne znam. U svakom slučaju, mnogo toga pamtim. Komadiće, odnosno deliće života koji se možda dogodio, a možda i ne – delići slika, nejasna osećanja, izbledele fotografije bezimenih ljudi i zaboravljenih mesta. To je ono što pamtim.

Ipak, hajde da prvo raščistimo sa imenom.

Martin Pig.

Martin sa Y, Pig sa I i jednim G.

Martin Pig.

Da, znam. Ne brinite zbog toga. To me više ne pogađa. Navikao sam. Možete da zamislite navikao sam, a bilo je trenutaka kada mi ništa nije bilo važnije. Zbog mog imena život mi je bio nepodnošljiv. Martin Pig. Zašto? Zašto sam morao da se nosim sa tim?

Zaprepašćeni pogledi, podrugljivi osmesi i kikotanje, grok-tanje i beskonačne šale o svinjama, dan za danom i uvek iz početka. Zašto? Zašto baš ja? Zar nisam mogao da imam *normalno* ime? Kit Votson, Daren Džouns, nešto tako. Zašto sam ja imao takav teret, ime zbog kojeg su se okretale glave i zbog kojeg su me primećivali. Jedno *smešno* ime. Zašto?

I nije nadimak bio jedino zbog čega sam morao da brinem, ne, brinuo sam o svemu. Svaki put kada sam morao nekome da kažem kako se zovem, osećao bih se bolesno. Bolesno, u fizičkom smislu. Ruke bi mi se znojile, počeo bih da se tresem i da osećam bol u stomaku. Godinama sam živio u stalnom strahu od situacije u kojoj je potrebno da se predstavim.

„Ime?”

„Martin Pig.”

„Izvinite?”

„Martin Pig.”

„Pig?”

„Da.”

„Martin Pig?”

„Da. Martin sa Y, Pig sa I i jednim G.”

Ukoliko i sami nemate ovakvo jedno čudno ime, ne možete da znate kako je to. Ne biste razumeli. Ljudi kažu da štapovi i kamenje mogu da vam polome kosti, a da reči nikada ne mogu da vas povrede. O, da, zar je baš tako? Ko god tako misli je idiot. Idiot, verovatno sa običnim imenom. Reči *bole*. Svinjče, Prase, Čovek Svinja, Groka, Bekon, Smrdljivko, Balavko, Butkica...

Za ovo sam krivio svoga oca. Bilo je to njegovo prezime. Jednom sam ga upitao da li je ikada razmišljao da ga promeni.

„Šta da promenim?”, promrmljao je, ne dižući pogled sa novina.

„Naše prezime. Pig.”

On posegnu za pivom i ne reče ništa.

„Tata?”

„Šta je bilo?”

„Ništa. Nije važno.”

Dugo mi je trebalo da shvatim da se sa nadimcima najbolje izlazi na kraj ako ih jednostavno ignorišete. To nije lako, ali

sam otkrio da ako dozvolite ljudima da rade ili misle ono što žele i ne uključujete se previše emotivno u to, posle nekog vremena njima obično postane dosadno i ostave vas na miru.

U svakom slučaju, kod mene se to pokazalo tačnim. Još uvek moram da se nosim sa radoznalim pogledima kad god izgovorim svoje ime. Novi nastavnici, bibliotekari, doktori, zubari, prodavci novina, svi reaguju isto: suze pogled, namršte se i nakrive glavu na jednu stranu – da li se on to šali? A onda im bude neprijatno kada shvate da se ne šalim. Ali, mogu da se nosim sa tim. Kao što sam rekao, navikao sam se. Čovek može da se navikne apsolutno na sve samo ako mu se da dovoljno vremena.

Bar me više ne zovu Svinjče. Ili... bar ne baš tako često.

Sve ovo o čemu nameravam da vam pričam dogodilo se pre oko godinu dana. Ostalo je nedelju dana do Božića. Ili Iksmasa¹, kako ga je tata zvao. Iksmas. Bila je sreda.

Bio sam u kuhinji i stavljao prazne flaše od piva u plastične kese za đubre. Tata je stajao na vratima sa cigaretom u ruci i posmatrao me zakrvavljenih očiju.

„Nemoj, slučajno, da ih nosiš u kontejner za flaše”, rekao je isprekidano.

„Neću, tata.”

„Šta oni meni tu: životna sredina ovo, životna sredina ono... ako neko želi da ponovo upotrebi moje prazne flaše od piva, moraće da plati. Da znaš, neću da ih dam džabe.”

„Ne.”

¹ Na engleskom se Božić piše Christmas, a može da se napiše i Xmas. Otud i ovaj izgovor Iksmas. (prim. ur.)

„Zašto bih ih dao? Šta je sredina u kojoj živim ikada učinila za mene?”

„Mmm.”

„Prokleti kontejneri za flaše...”

Zastao je da uvuče dim od cigarete. Mislio sam da mu kažem da *životna sredina* nije stvar koja postoji, ali nisam mogao time da se gnjavim. Napunio sam kesu, vezao je i počeo da punim drugu. Tata je zurio u svoj odraz u staklu na vratima, češajući se o kese na podu. Mogao je da bude sasvim zgodan muškarac da nije pio. Zgodan na jedan siledžijski način. Visok skoro dva metra, sa ustima žestokog momka, četvrtaste vilice i masne crne kose. Mogao je da izgleda kao jedan od onih loših momaka u filmovima, u koje se dame neizbežno zaljube čak i kada znaju da su loši. Ipak, nije tako izgledao. Ličio je na ono što je i bio: na pijanicu. Mali stomak prekriven salom, crveno lice, žučkaste oči, upali obrazi i veliki debeli vrat. Star i istrošen četrdesogodišnjak.

Naslonio se na sudoperu, kašljao, pljuvao i tresao pepeo u odvodnu cev. „Ta prokleta žena dolazi u petak.”

„Ta prokleta žena” bila je moja tetka Džin. Tatina starija sestra. Užasna žena. Pomislite na najgoru osobu koju poznajete, pomnožite to sa dva i dobićete tek pola od onoga kakva je tetka Džin. Iskreno da vam kažem, jedva podnosim i pomisao na to da vam je opišem. Razjarena je prva reč koja mi pada na pamet. Luda, ružna i razjarena. Sva čoškasta, hladna i tvrda, sa lomljivom plavom kosom i licem od kojeg se naježite. Ne znam kakve su joj boje oči, ali izgledaju kao da se nikada ne zatvaraju. Imaju, otprilike, isto toliko toplote koliko i dva najplića bazena. Usta su joj tanka i crvena kao poštansko sanduče, kao nešto što je nacrtalo poremećeno dete. A hoda brže nego što većina ljudi trči. Kreće se kao lovac, brzo i bešumno,

sledeći svoj plen. Nekada sam zbog nje imao noćne more. U stvari, imam ih i sada.

Uvek je dolazila nedelju dana pre Božića. Ne znam zbog čega. Sve što je ikada uradila bilo je da sedi besposleno i da se po tri sata žali na sve i svašta. A onda kad se i nije žalila, išla je kao furija po kući, prevlačila prstima po prašini, proveravala ormane, sa neodobranjem gledala na to u kakvom su stanju prozori i za sve govorila: „Fuj!”

„Bože, Vilijeme, kako možeš ovako da živiš.”

Svi drugi su oca zvali Bili, samo ga je tetka Džin uvek zvala punim imenom, bacajući akcenat na prvi slog – Vili-jem – što ga je uvek teralo da ustukne. On je se gnušao i mrzeo je. Strahovito se plašio te žene. I šta bi uradio? Sakrio bi sve flaše pre nego što se ona pojavi. Uglavnom bi ih odneo u potkrovlje. Za to mu je bio potreban čitav jedan vek. Penjanje i silaženje niz merdevine, sa rukama punim flaša koje su zveckale, činilo je da mu lice postane sve crvenije i crvenije, dok je mrmljao: „Prokleta žena, prokleta žena, prokleta žena...”

Pod normalnim okolnostima nije mario šta bilo ko misli o tome što pije, ali sa tetka Džin je bilo drugačije. Vidite, kada nas je mama napustila, a bilo je to pre mnogo godina, tetka Džin je pokušala da dobije starateljstvo nada mnom. Želela je da živim sa njom, a ne sa tatom. Samo bog zna zašto je to želela, pošto znam da me nikada nije volela. Ipak, tatu je još manje volela, govorila je da je on kriv za razvod i za sve ostalo i da je mamu doveo „do ivice očaja”, kao i da ona ne namerava da „ostane po strani i da mu dozvoli da uništi i život jednog nevinog dečaka”. Sve je to bila samo jedna ogromna koještarija. Marila je ona za moj nedužni život kao za lanjski sneg; samo je želela da udari tatu tamo gde ga najviše boli i da ga ostavi bez ičega. Prezirala ga je isto onoliko koliko je i on prezirao

nju. Ne znam zašto. Valjda su to neke stvari između braće i sestara. U svakom slučaju, njen plan je bio da tatu predstavi kao pijanicu. Smatrala je da će vlasti, kada saznaju za taj tatin porok, doneti odluku u njenu korist. Naravno, nadležni nikada ne bi dozvolili da živim sa pijanicom. Ali, potcenila je tatu. Njemu sam bio potrebniji nego njoj. Bez mene, on je bio samo pijanica. Sa mnom, on je bio pijanica sa odgovornošću, pijanica koji prima dečiji dodatak, pijanica koji ima nekoga da čisti za njim kada mu je loše.

Pošto je dobio obaveštenje da je tetka Džin podnela zahtev za starateljstvo nada mnom, jedno dva meseca, ili možda i više, nije ni pogledao flašu. Nije popio ni kap, nije čak ni pomirisao alkohol. To je bilo vredno pažnje. Redovno se brijao, prao, nosio odelo, čak bi se tu i tamo nasmešio. Skoro da je počeo da mi se dopada. Slučaj starateljstva tetke Džin nada mnom je pao u vodu. Za nju nije bilo izgleda da uspe. Što se ostatka sveta tiče, gospodin Vilijem Pig je bio *idealna otac*.

Onog dana kada su me zvanično dodelili ocu na brigu i staranje, on je izašao da pije i nije se vraćao tri dana. A kada se konačno vratio – neobrijan, praznog pogleda i smrdljiv, dovikao se u kuhinju dok sam pripremao čaj, naslonio se na mene cerekajući se kao ludak i unevši mi se u lice i promrmljao: „Sećaš me se, zar ne?”

Onda se spotakao o sudoperu i ispovraćao.

Eto, zato je krio flaše. Nije hteo da tetki Džin da ni jedan jedini razlog da ponovo pokrene pitanje o starateljstvu. I nije ga brinula pomisao da može da me izgubi, već činjenica da još dva meseca mora da bude bez pića.

* * *

„Prokleta žena”, ponovo je promrmljao dok sam ja presovao limenke od piva i trpao ih u drugu kesu. „Dolazi prekosutra u četiri”, nastavi, „zato se pobrini da sve bude čisto.”

„Aha”, rekoh, brišući ustajalo pivo sa dlanova, dok sam uzimao još jednu kesu. Tata je još malo posmatrao šta radim, a onda se okrenuo i odvukao u sobu.

Nama Božić nije ništa značio. Za mene je to bilo samo nekoliko nedelja kada se ne ide u školu, a za tatu dobar izgovor da pije, mada mu za to nikad i nije bio potreban neki izgovor. Kod nas nije bilo svečane atmosfere, niti lepih želja za sve ljude, nije bilo crvendaća i zelenike. Bili su samo hladni kišni dani kada nije imalo šta da se radi.

U sredu sam veći deo popodneva proveo u gradu. Tata mi je dao malo para, četiri prljave novčanice od pet funti, da nabavim nešto za Iksmas: ćurku, krompir, poklone... prokelj, „stvari” koje se obično nabavljaju. Bilo je i suviše rano da se nabavi hrana, jer Božić je bio tek za nedelju dana, ali nisam želeo da se raspravljam sa njim. Ako je želeo da idem u pazar, ići ću u pazar. Tako sam bar nešto radio.

Na pola puta niz ulicu, začuh povik: „Mar’n!” Okrenuh se i videh oca nagnutog kroz prozor spavaće sobe, gologrudog, sa cigaretom, koja samo što mu nije ispala iz usta.

„Ne zaboravi proklete krekere”, vikao je praveći pokrete rukama kao da vuče dva nevidljiva konopca.

„Šta kažeš?”, uzvratih.

On izvadi cigaretu iz usta, za trenutak se bezizražajno upilji u daljinu, a onda izvali: „Krekere! Nabavi neke od onih prokletih božićnih krekerera. One velike, ne one male šugave”.

* * *

U gradu, ispred *Sensberija*, na sankama od iverice, stajao je najstrašniji Deda Mraz koga sam ikada video. Bio je mršav i nizak. Toliko mršav da mu je veliki opasač koji nose Deda Mrazevi bio dva puta obavijen oko struka. Kruta crna strnjika bila je u stvari brada, koja je virila iz groznog odela. Nije bilo ni traga od bele brade Deda Mraza. Ipak, mislim da je najčudnije od svega bio par novih patika poznate marke, na njegovim nogama. Dok je ispuštao poznato: „Ho-ho-ho”, zvučao je kao serijski ubica. Šest irvasa takođe napravljenih od iverice, vukli su sanke. Bili su obojeni u svetlobraon boju čokolade, imali su svetlucave crvene oči i rogove kao vešalice za kaput u koje je bila upletena plastična zelenika.

Padala je kiša.

Tridesetak sekundi posmatrao sam ovog mršavog Deda Mraza i njegovu *torbu punu sreće za decu*, a onda sam krenuo u drugi deo grada. Dok sam koračao, razmišljao sam o celoj toj stvari sa Deda Mrazom. Pokušavao sam da se setim da li sam ikada stvarno verovao da bi jedan debeli čovek, u debelom crvenom odelu, zaista mogao da se spusti kroz milion dimnjaka za samo jednu noć. Mora da sam bar nakratko verovao u to. Vrlo nejasno se sećam kako sam sedeo u krilu Deda Mraza kada sam imao tri-četiri godine. Još uvek mogu da se setim ružnog škripavog zvuka pri dodiru sa njegovim crvenim najlon pantalonama, njegove ulepljene brade i čudnog voćnog mirisa. Kada sam ga upitao gde živi, jedan prijateljski glas je promrmljao: „U Poljskoj... uh, u severnoj Poljskoj... u iglu ispod zemlje sa dvadeset i dva patuljka – hik – i jelenom koji vuče sanke.”

Još uvek je padala kiša kada sam stigao do „Jeftinoće”. To je jedna od onih jeftinih prodavnica koja prodaje svakakve gluposti – šoljice, peškire, kese za zamrzivač, pernice... Na

spratu je deo sa igračkama pun bezvrednih fudbalskih lopti i plastičnih pištolja koji proizvode zvuk. Možete tu, na licu mesta, da ih isprobate. Postoji jedna strelica koja pokazuje na obarač, na kojoj piše *Pritisni*. Kad povučete obarač, začuje se: krkrkr-krkrkr-krkrkr ili daga-daga-daga-piju-piju. Pravi rikošet. Ja sam samo razgledao, prilazio policama sa malim igračkama – plastičnim životinjama, kravama, ovcama, krokodilima, gumenim zmijama, vodenim pištoljima. Mislio sam da bih možda mogao da pronađem neki poklon za Aleks. Ništa ozbiljno, nešto malo, znate već, samo kao znak pažnje. Prošle godine kupio sam joj kutiju sa plastičnim mravima. Ne sećam se šta je ona meni poklonila.

U svakom slučaju, stajao sam tamo, zureći u igračke na polici i pokušavajući da pronađem nešto što sam mislio da će joj se dopasti, a što mogu da priuštim, kada sam iznenada shvatio da zapravo ni u šta nisam gledao. Gledao sam, ali nisam video. Bilo je bučno i nisam mogao da se koncentrišem. Iz zvučnika na plafonu čula se užasna melodija, mešavina zvuka zvona na sankama i „cvrkuta” klavira, uz ječanje ostarelih pevača koji su se svojski trudili da zvuče srećno. Bilo je nepodnošljivo. Sav taj kovitlac zvukova kao da je odzvanjao u mojoj glavi. Pokušao sam da ga ignorišem, ali on je bivao sve glasniji i glasniji. Takođe, bilo je i preterano toplo. Prosto je ključalo i nije bilo vazduha, tako da nisam mogao da dišem. Zvuk je prosto bio parališući – mitraljezi koji štekću, životinje koje govore, zvižanje policijske sirene *ni-nu, ni-nu, ni-nu*, roditelji koji viču na svoju decu udarajući ih po ruci, deca koja vrište i plaču, uz konstantno *bip, bip, bip* pri otvaranju kase, muzika... Bilo je to nešto poput noćne more.

Morao sam da izađem.

Otišao sam i posedeo malo na trgu. Kiša je prestala, ali je vazduh bio vlažan i hladan. Znoj koji mi se slivao niz vrat bio je hladno-vlažan. Seo sam na jedan nizak zid od cigle i posmatrao promrzle golubove kako prebiraju po mrvicama kada se začu nerazgovetno cviljenje bradatog starog uličnog svirača koji je upravo izlazio iz tržnog centra. On je uvek tu i uvek svira istu, deprimirajuću pesmu. *Kada sam star i sa jednim okom, neću ništa da radim već da gledam u nebo...* Dva deteta su vrišteći, sa koricom hleba u ruci, jurila golubove preko trga, dok se tamo negde u pozadini čuo konstantan žamor na hiljade ljudi koji su se vukli zakrčenim ulicama, razgovarali, brbljali, bučno dobacivali jedni drugima svakakve gluposti – *bla, bla, bla...* Iz udaljenih ulica dopirali su neskladni zvuci drugih svirača koji su se mešali sa čitavim tim metežom – zvuci vergla, bendža, peruanske frule, prodorni pisak flaute...

Sve mi je to izgledalo kao opšte ludilo. I suviše mnogo ljudi, mnogo zgrada, mnogo buke, mnogo svega.

I uvek je tamo tako, previše svega, previše zvukova, ali niko to ne osluškujе. Jer, ako jednom počnete da slušate, više ne možete da prestanete i to će vas dovesti do ludila. Jedan raščupani ludak, koji je mljackao neko masno pecivo, sede do mene i počе da se cereka u mom pravcu. Komadići krompira virili su mu između zuba. Odlučio sam da krenem. Zadnjica mi je bila mokra od sedenja na vlažnom zidu, a i ponovo je počela da pada kiša. Šetao sam sporednim ulicama, onda presekao put kroz višespratnu garažu, prešao preko uličnog mosta, pored biblioteke do ulične pijace gde su muškarci, u dugim najlonskim mantilima i sa rukavicama bez prstiju, stajali za tezgama i pili kafu, koja se pušila iz termosа. Ličili su na prevarante. Opet mnogo buke – bezvezna rokenrol muzika, glasne božićne pesme i prodavci koji su nadvikivali svu

tu buku: „Kupite ovde leeeepu ćurku! Mnogo dobre ćuretine! Lepo upakovane! Kupite ovde!”

Kupio sam prvu ćurku na koju sam naišao. Jedna mokra bela stvar u torbi. Za nedelju dana verovatno će imati još gori ukus nego što sada izgleda, ali nije važno. Tata bi obično na sam dan Božića bio previše pijan da bi znao šta jede. Pojeo bi i galeba da mu ga serviram. I to sirovog.

Kupio sam prokelj i krompir, voćni kolač, pomfrit, kutiju jeftinih krepera i jeftino pakovanje božićnih ukrasa. Onda sam se sa svim tim odvuкао kući.

Pao je mrak kada sam se vratio. Ruke su me bolele od nošenja kupljenih stvari, šake i stopala su mi se smrзли, a vrat mi se ukočio. Sve više mi je bilo hladno. Počeo je i nos da mi curi pa sam morao da stanem i da spustim kese sa stvarima kako bih ga obrisao.

Aleks je čekala na autobuskom stajalištu. Mahnula je i ja sam prešao ulicu.

„Curi ti nos”, rekla je.

„Aha, znam.” Rekao sam brišući se rukavom. „Gde ti ideš?”

„Kod Dina.”

„Oh.”

„Šta je u kesama?”, upita.

„Uobičajene stvari za Božić.”

„Ima li nečeg za mene?”

„Možda.”

„Još mrava?”, nacerila se.

„Nikad se ne zna.”

Kad se smejala, osetio bih ponekad nešto čudno u stomaku, kao... ne mogu da opišem to osećanje, jer je bilo jedno